

На ринку в майбутньому домінуватимуть великі капіталізовані страхові компанії, кількість яких становитиме в межах 100 підприємств. Вони належатимуть до фінансово-промислових груп, обслуговуватимуть їхні інтереси та розвиватимуть напрямки страхування, не пов'язані з групою, яку вони представляють. Переважна більшість компаній буде універсальною і надаватиме весь спектр послуг клієнтам ринку. Великою часткою надходжень у страхових платежах компаній будуть платежі від населення. Понад 50% ринку припадатиме на автотранспортне страхування та види страхування, пов'язані з транспортом [3].

Розвитку вітчизняного страхового ринку сприятимуть: стабільне фінансове становище господарюючих суб'єктів і населення - потенційних страхувальників; формування стійких і надійних страхових компаній; активізація ролі держави та її органів у зміцненні та розвитку страхового ринку; розвиток законодавчої бази страхування, яка враховувала б сучасну ситуацію на страховому ринку; використання сучасних методів і засобів управління страховими компаніями, які відповідають принципам їх ринкового функціонування для повного задоволення потреб населення у страховому захисті.

Література

1. Власенко О. Розвиток страхового ринку України // Фінанси України. - 2005. - № 8. - С. 140-143.
2. <http://uainsur.com> / - сайт Асоціації страховиків України.
3. Фурман В. Страховий ринок України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх розв'язання // Фінанси України. - 2004. - № 12. - С. 131-140.

Оксана МЕЛИХ

Тернопільський державний економічний університет

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ

У сучасних умовах фінансової глобалізації й розвитку міжнародних фінансів спостерігається значне зростання обсягів зовнішніх державних боргів країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою внаслідок збільшення попиту на позикові ресурси та незадовільного їх погашення і обслуговування [2, 47]. Питання формування зовнішніх запозичень, а також їх використання, обслуговування та пога-

шення, є важливим у контексті тих економічних труднощів, які впро- довж останніх років переживає Україна. Розв'язання боргової пробле- ми є одним із головних чинників забезпечення макроекономічної ста- бильності в Україні. Від характеру її врегулювання залежить бюджетна дієздатність держави, стан її валютних резервів, а відповідно і стабі- льність національної валюти, рівень відсоткових ставок, інвестицій- ний клімат. Необхідність розв'язання цих питань потребує пошуку шляхів вдосконалення механізму управління державною зовнішньою заборгованістю України.

Важливу роль у теоретичному та емпіричному дослідженні про- блеми зовнішньої заборгованості відіграють праці зарубіжних вчених: Р. Барро, Ш. Бланкарта, Дж. Б'юкенена, А. Лернера, Р. Масгрейва. Рі- зні аспекти із проблематики зовнішньої заборгованості розкриті в ро- ботах сучасних вітчизняних науковців В. Андрушенка, Т. Вахненко, Г. Климка, В. Лісовенка, З. Луцишин, В. Львовчкіна, В. Новицького, О. Плотнікова, В. Федосова, С. Юрія.

Зважаючи на актуальність вищезазначених проблем, визначено та- кі завдання: виявити причини зростання зовнішньої заборгованості України; проаналізувати роль зовнішніх запозичень в системі чинни- ків фінансової стабільності; розкрити валютно-фінансові проблеми виконання боргових зобов'язань; окреслити перспективи залучення іноземних кредитних ресурсів Україною.

Активізація зовнішніх запозичень в Україні зумовлена впливом як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників. До перших належать: не- збалансованість державних фінансів, несприятливий інвестиційний клімат, вплив національного капіталу за кордон, трансформаційний характер економіки і зрушення на цій основі податкової бази. Суб'єктивні чинники пов'язані із ситуаційними прорахунками у так- тиці впровадження реформ і фактичною відсутністю стратегії щодо розвитку фінансового ринку.

В умовах загострення проблеми невідповідності ресурсів країни потребам у фінансуванні державних програм важливим є питання структури зовнішньої заборгованості України. В цій структурі пере- важає прямий і гарантований державний борг, проте в останні роки спостерігається зростання частки приватного негарантованого боргу. В системі зовнішнього запозичення України постійно відстежується

нестабільність у структурі залучення коштів від різних кредиторів. На нашу думку, це негативно позначається на загальній макрофінансовій стабілізації, оскільки постійно зміщуються акценти позикової політики, що ускладнює й управління боргом.

В українській практиці великого поширення набув найменш ефективний спосіб використання кредитних ресурсів. Зокрема, лише 14,5% залучених фінансових ресурсів спрямовується на фінансування проєктів розвитку. На фінансування поточних потреб держави в 2004 р. було витрачено 85,5% від загального обсягу отриманих зовнішніх кредитів. Таким чином, практика накопичення зовнішньої заборгованості та державна політика у сфері регулювання відносин, пов'язаних із зовнішнім державним боргом, свідчить про те, що накопичені борги «проїдались», тобто використовувались на фінансування поточних витрат держави. Це означає, що майбутні покоління змушені будуть погашати борг і відсотки за зовнішніми кредитами за рахунок обмеження своїх майбутніх доходів. Однак очевидно й те, що накопичивши певні проблеми, Україна вирішила головне стратегічне завдання - пережила без особливих потрясінь найскладніший період ринкової трансформації економіки.

Одним із основних чинників забезпечення макроекономічної стабільності в Україні є розв'язання проблеми обслуговування зовнішнього боргу. Невважена політика у сфері зовнішніх запозичень зумовили зростання витрат бюджету на обслуговування та погашення зовнішньої заборгованості та концентрацію пікових платежів в окремих періодах.

У майбутньому для запобігання ускладненням з обслуговування зовнішньої державної заборгованості уряд має перейти до застосування інструментів активного управління - викупу боргових зобов'язань України на вторинному ринку з дисконтом, сек'юритизації боргу з дисконтом, прямого обміну боргових цінних паперів на корпоративні, конверсії боргу в майнові активи або програми розвитку [1, 24]. Для мінімізації зовнішньої державної заборгованості, на нашу думку, варто забезпечити: залучення в країну іноземного приватного капіталу; підвищення кредитного рейтингу; розвиток внутрішнього ринку капіталу та переорієнтацію із зовнішніх джерел запозичень на внутрішні; створення необхідних економічних, законодавчих та адміністративних умов призупинення «втечі» капіталу з України.

Так, Україна, незважаючи на прагнення зменшити залежність національної економіки від зовнішніх запозичень шляхом активного залучення кредитних коштів на внутрішньому ринку, найближчим часом не зможе обійтися без міжнародних кредитів з огляду на обмежені можливості внутрішнього кредитного ринку. Разом із цим, в умовах, коли обсяги експорту сягають 50% її ВВП, подальше розширення запозичень на зовнішніх ринках стане виправданим як тільки відбуватиметься випереджальне зростання ВВП порівняно з експортом, поліпшуватиметься структура експорту та підвищуватиметься ефективність використання залучених зовнішніх коштів [3, 38].

Література

1. Вахненко Т. Напрями вдосконалення боргової політики держави // Економіка України. - 2002. - № 5. - С. 16-24.
2. Зражевська Н. В. Механізм реструктуризації зовнішнього державного боргу // Фінанси України. - 2005. - № 9. - С. 47-55.
3. Рязанова Н. С. Сучасні тенденції зовнішньої заборгованості // Фінанси України. - 2005. - № 7. - С. 26-38.

Марина МЕЛЬНИЧУК

Київський національний
торговельно-економічний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ВИМОГ «БАЗЕЛЬ-II» У ПРАКТИКУ БАНКІВ УКРАЇНИ

Нині банківська система України поступово інтегрується у міжнародний економічний простір, що потребує дотримання єдиних міжнародних стандартів у веденні банківського бізнесу, зокрема при оцінці достатності його капіталу. Оскільки саме розмір капіталу є визначальним фактором довіри вкладників та клієнтів у здатності банку компенсувати можливі збитки, його достатність необхідно оцінювати за єдиною методологією.

Важливу роль в узагальненні міжнародного досвіду та розробці загальних критеріїв достатності капіталу відіграє діяльність Базельського комітету з банківського нагляду.

Опублікування в червні 2004 р. Комітетом нової угоди щодо капіталу («Базель-II»: Міжнародне наближення оцінки та стандартів капі-